

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Innvandringsavdelingen
Boks 8019 Dep.
0030 Oslo

ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENTET

MOTTATT

16 SEPT 2009

Sendes også som e-post: jrs@aid.dep.no

Deres ref:
200903183-7jrs

Vår ref: #84172v1/bes-bes

Saksbehandler: Beate Sundstrøm
bes@jus.no T +47 22 03 51 08

14.09.2009

Høringsuttalelse - forslag til lovendring og forskriftsbestemmelser om unntak fra taushetsplikt og opplysningsplikt for ansatte ved mottak og omsorgssentre

I Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 11. juni 2009 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokatens rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt lovutvalget for asyl og utlendingsrett. Lovutvalget består av advokatene Bente Mostad Tjugum (leder), Knut Olaf Eldhuset, Halvor Frihagen, Preben Henriksen, Arild Humlen, Cecilie Elisabeth Schjætvet og Jonas Wilhelm Myhre.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

II Forslagets bakgrunn og departementets utredning av gjeldende rett

I NOU 2004:20 *Ny utlendingslov* ble det fremmet forslag om at det for utlendingsforvaltningen skulle gjøres unntak fra bestemmelsene om taushetsplikt i sosialtjenesteloven og barnevernloven. Høringsinstansene var svært delte i synet på dette.

I Ot.prp. nr 75 (2006-2007) *Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)* uttalte Arbeids- og inkluderingsdepartementet at det synes klart ønskelig å fastsette videre unntak fra ulike taushetspliktbestemmelser enn hva man har i dag, men at dette burde utredes nærmere.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har i sin utredning sett på gjeldende lovverk og praksis opp mot behov for utvidede regler om unntak fra taushetsplikten. For mottak under offentlig kommunal drift gjelder det en streng taushetsplikt. Slike mottak og forvaltningen anses ikke å høre til samme organ eller etat. Opplysninger om regelbrudd overfor mottaket, slik som ugyldig fravær eller å unnlate å delta i pliktig undervisning, som resulterer i sanksjoner på mottaket, kan være opplysninger som faller inn under unntaksbestemmelsen, og kan formidles. Det er også adgang til å anmelde eller gi politiet eller andre kontrollmyndigheter opplysninger om lovbrudd når allmenne hensyn eller forfølgningen av lovbruddet har naturlig sammenheng med mottakets oppgaver.

For mottak med privat driftsoperatør er taushetsplikten regulert i Reglementet for drift av statlig mottak (driftsreglementet). Driftsreglementet er å anse som en avtale mellom den private operatøren og UDI. Driftsreglementet pålegger de mottaksansatte samme taushetsplikt som etter fvl § 13 følgende, men med eksplisitte unntak overfor UDI. Ansatte kan formidle taushetsbelagte opplysninger til UDI, enten på forespørsel eller av eget tiltak. Det er ingen personlig aktiv informasjons- eller rapporteringsplikt. Det er ikke utformet noen nærmere retningslinjer eller rutiner for hvilke opplysninger eller på hvilken måte de skal formidles. Innad i mottaket gjelder forvaltningslovens regler, slik som for kommunale operatører.

Departementets utredning viser dernest at det også finnes felles bestemmelser for alle mottak uavhengig av type operatør. Mottakene skal registrere og oppbevare basisopplysninger om beboere i SESAM (System for Elektronisk Samhandling med Asyilmottakene): DUF-nummer, D-nummer, fødested, nasjonalitet, sivilstatus, navn på familie, yrkesbakgrunn/utdanning/ formell og uformell kompetanse, ønsker for fremtiden om yrke/utdanning/kompetanse, kjent varig funksjonshemming av betydning for tilrettelegging i mottak, egenerklæring om inntekt og formue, skjema for kontroll av inntekt og formue, utskrift fra ligning, trygdekontor, bank og arbeidsgiver, transporterklæring om forskuttet barnetrygd, kopi av melding til barnevernet, melding om forsvinning med mer. Det skal også opprettes en beboermappe i dens interesse som inneholder attester fra arbeidsforhold og oppdrag, kursbevis og lignende, spesielle behov for mat med mer.

Mottak for enslige mindreårige følger reglene i barnevernloven §§ 6-7, jf fvl §§ 13-13 e), som er regler som krever samtykke fra verge om opplysninger skal kunne videreformidles, med mindre formidling er nødvendig for å fremmes mottakets oppgaver, herunder det som er til barnets beste, eller forebygge vesentlig fare for liv og helse. Etter barnevernloven § 6-4 og kjønnslemlestelsesloven § 2 foreligger opplysningsplikt.

Personopplysningsloven forutsetter lovhjemmel for innsamling, lagring og behandling av personopplysninger der det ikke foreligger samtykke. UDI har konsesjon fra Datatilsynet om behandling av de sensitive personopplysninger.

II Merknader til de enkelte forslagene

Forslag til ny § 84 a)

1. *Formålet med forslaget har dårlig sammenheng med den lovendring som foreslås*

Det fremgår av høringsbrevet at departementet ønsker å foreslå regler som ”*som sikrer*” utlendingsmyndighetene ”*tilgang til relevante opplysninger som finnes hos mottak og omsorgssentre.*”

Med unntak av forslag om en rett og plikt til å gi opplysninger om bruk av ulike identiteter, er det dårlig sammenheng mellom det som foreslås og det som søkes oppnådd.

Advokatforeningen har forståelse for utlendingsforvaltningens behov for å treffe vedtak på riktigst faktisk grunnlag. Forslaget om at begge typer mottak kan formidle *dokumenterte opplysninger* om bruk av forskjellig identiteter synes også saklig og godt begrunnet. En asylsøkers eventuell bruk av ulike identiteter er noe som kan fanges opp av mottakspersonell gjennom observasjon av forskjellig id-dokumentasjon. Det er vanskelig å tenke seg at denne type dokumenterte opplysninger ikke er relevant for asylsaken. De øvrige opplysningene som det foreslås at kan utleveres utlendingsforvaltningen er imidlertid av en annen karakter, og kan lett ses å ha liten informativ verdi eller være uten noen saklig sammenheng med avgjørelsen av asylsøknaden.

Advokatforeningen vil dessuten bemerke at opplysninger som mottakspersonell besitter ikke nødvendigvis er fremkommet ved bruk av tolk. Det er derfor i utgangspunktet stor usikkerhet knyttet til *opplysninger* som mottakspersonell måtte besitte. Noe annet er situasjonen om asylsøkeren opererer med flere identitetsdokumenter.

Advokatforeningen etterlyser en beskrivelse av hvorledes opplysninger fra mottakspersonell skal vurderes og vektas i forhold til den informasjon som fremkommer i asylintervjuet. Forvaltningens utredningsplikt skal ta utgangspunkt i intervjuet. Asylsøkerens informasjon skal først og fremst gis i forbindelse med intervju. Notoritet rundt det som sies sikres ved gjennomlesning og underskrift. Den informasjonsinnhenting som her foreslås skiller seg så vesentlig fra det som skal være asylsakens utgangspunkt. Et asylintervju har den rette ramme for informasjonsinnsamling; hvor bruken av tolk er vesentlig for at informasjonsstrømmen skal bli korrekt. Personer som jobber på mottak vil i liten utstrekning beherske det språk som den enkelte asylsøker snakker. Asylsøkerens rettssikkerhet vil ikke bli ivaretatt om mottakspersonell skal skrive ned og formidle informasjon som fremkommer uten bruk av tolk.

2. *Opplysninger om hvem asylsøkeren omgås og hvilket språk han eller hun snakker til daglig vil i seg selv ha liten informativ verdi om asylsøkerens opprinnelse*

Advokatforeningen kan også ha forståelse for at utlendingsforvaltningen ønsker opplysninger om

hvilket språk beboeren snakker til daglig og hvilke nasjonaliteter han eller hun pleier å omgås. Dette er opplysninger som kan være relevante, men det kan like gjerne være usakelig å be om slik informasjon. Det kan ligge ulike årsaker bak en slik atferd, for eksempel at asylsøkeren behersker flere språk eller at det finnes få eller ingen av egen oppgitte nasjonalitet på mottaket. Videre kan valg av sosial omgang ha sin årsak i politisk overbevisning eller livserfaring. En hazara kan ha gode grunner for å ikke søke kontakt med en pashtuner dersom de er de eneste andre afghanere på mottaket, og da heller foretrekke for eksempel Iranere, Pakistanere eller Irakere som sine omgangsvener. En somalier med sympati for interimregjeringen vil kunne foretrekke sosial omgang med en eriterer enn egne landsmenn. For at innhenting av opplysningene skal kunne anses som saklige og pålitelige så krever det en langt mer omfattende utredning og opplysningsinnhenting enn det som departementet legger opp til.

Videre kan familieforhold være en årsak til sosial omgang med asylsøkere av annen nasjonalitet, for eksempel dersom en asylsøker har inngiftede av denne nasjonaliteten i familien. At en asylsøker naturlig skal søke tilhørighet med personer av egen nasjonalitet og med eget morsmål er videre en forutsetning som kan stemme dårlig overens med den situasjon asylsøkere er i. En som søker tilflukt fra hjemlandet kan like godt ha et så anstrengt forhold til egne landsmenn at disse er de siste som en ønsker å ha kontakt med. Det kan være befriende ikke å snakke eget morsmål da det kan minne om traumer i eget hjemland. Den type opplysninger som myndighetene her ser for seg skal kunne si noe om troverdigheten av asylsøkernes opplysninger om egen opprinnelse kan derfor ikke stå på egne ben. Dersom slike opplysninger skal innhentes kreves det en utredning av asylsøkerens personlige forhold på bakgrunn av de nye opplysningene, for eksempel med et nytt intervju der åpne spørsmål stilles på bakgrunn av innhentet informasjon. En *slik* grundig utredning vil være i tråd med forvaltningens plikt til å utrede alle sider av saken, jf fvl § 17 som departementet selv viser til under punkt 5.2.1, men dette er ikke foreslått.

En forutsetning for å kunne støtte en lovendring som kan gi tilgang til opplysninger om hvilke nasjonaliteter asylsøkeren omgås og hvilket språk som snakkes til daglig, er derfor at dersom slike opplysninger innhentes så må det foranledige et nytt intervju og annen utredning av søkeren.

Selv om et intervju foretas så vil individuelle forhold som personlig kjemi også spille inn, og det synes svært vanskelig å se hvordan utlendingsmyndighetene kan sortere vekk denne faktoren, og for noe individuelt forhold kunne stå igjen med en oppfatning av at sosial omgang med andre nasjonaliteter og bruk av annet språk enn oppgitt morsmål er en indikasjon på at feil opplysninger er gitt om egen opprinnelse.

3. Opplysninger om alderen til de asylsøkeren omgås, får besøk av eller de permisjoner som tas

Advokatforeningen kan ikke se at opplysninger om hvorvidt en asylsøker ikke omgås andre asylsøkere som er like gamle som den alder han eller hun har oppgitt skal kunne ha noen informativ verdi om den personens reelle alder. Traumatiserte barn kan ikke antas å ha samme behov for å være sammen med jevnaldrende som andre barn. Dernest stilles spørsmål ved hvem som skal være rette referansepersoner siden få enslige mindreårige har sikker dokumentasjon på sin alder.

Hvem barnet får besøk av og permisjoner som gis kan heller ikke i seg selv være av informativ

verdi for hva som er personens reelle alder.

En forutsetning for å kunne støtte en lovendring som kan gi tilgang til opplysninger om alder til omgangsvener på mottak, besøk osv, er derfor at dersom slike opplysninger innhentes så må det foranledige et nytt intervju og kognitiv utredning av søkeren. Selv om et intervju/utredning foretas så vil individuelle forhold som personlig kjemi også spille inn som gjør at opplysninger om omgangskrets ikke kan ha noen informasjonsverdi.

Til sist er det ikke opplyst hvilke faglige forutsetninger ansatte ved mottak skal ha for å kunne foreta seriøse og faglig begrunnede observasjoner. Slik forslaget er å forstå så kan hvem som helst uten noen spesiell faglig bakgrunn foreta disse observasjonene. Denne delen av forslaget fremstår som særlig lite gjennomtenkt.

Advokatforeningen kan vanskelig se hvordan utlendingsmyndighetene kan sortere vekk de mange faktorene som krever en grundig utredning dersom observasjonene skal ha noen informasjonsverdi, og for noe individuelt forhold kunne stå igjen med en begrunnet faglig fundert oppfatning av at sosial omgang med eldre er en indikasjon på at feil opplysninger er gitt om egen alder.

Den ressursbruk som her foreslås synes å være lite egnet til å oppnå det legitime mål utlendingsforvaltningen har om å forsikre seg om at rett alder er opplyst.

En mer presis og målrettet resursbruk vil være å igangsette kognitive tester som vil kunne både belyse individuelle grunner til å ha en "velbegrunnet frykt" og asylsøkerens alder.

4. Opplysninger om menneskehandel, kjønnslemlestelse eller tvangsekteskap

Advokatforeningen antar at forslaget om å kunne innhente opplysninger om menneskehandel, kjønnslemlestelse eller tvangsekteskap innebærer en utvidelse av den rett og plikt mottak allerede har til å overlevere slike opplysninger etter fvl § 13 b nr 6. Som det fremgår av departementets utredning under punkt 3.1.1 så vil opplysninger om lovbrudd som må kunne anses at er ønskelig at videreformidles av allmenne hensyn eller at forfølgning av lovbrudd har naturlig sammenheng med mottakets oppgaver.

Det er derfor uklart hva som departementet her mener kan innhentes av informasjon som ikke allerede kan formidles i medhold av unntaket i fvl § 13 b nr 6, med mindre det antas at mottakene ikke kan anses som rett mottaker etter bestemmelsen.

5. Opplysninger til politiet i forbindelse med uttransportering etter endelig avslag

Advokatforeningen kan se at politiet har behov for opplysninger om asylsøkeres helse ved uttransportering. Det har for eksempel vært dokumentert flere kritikkverdige forhold der asylsøkere har blitt uttransportert i dårlig psykisk forfatning. Foreliggende forslag omfatter derimot ikke helseopplysninger som er avgitt under behandling. Dersom den psykiske sykdommen har gjort seg utslag i truende eller farlige hendelser, foreligger allerede en opplysningsplikt og rett etter fvl § 13 b nr 6.

Det er derfor også her uklart hva som er sammenhengen mellom det oppgitte formålet og en

lovendring som foreslås.

Advokatforeningen kan derfor ikke støtte forslaget slik det nå fremstår. Det meste av den informasjon som kan søkes innhentet krever nye og grundige undersøkelser dersom de kan anses å ha saklig tilknytning til avgjørelsen av asylsøknaden.

6. Hensynet til beboernes rettsikkerhet

Advokatforeningen ser at det kan være et uforholdsmessig inngrep i beboernes privatliv og behov for tillit til forvaltningen veid opp mot forvaltningens behov for å få asylsaken best mulig opplyst, men vil ikke konkludere bastant her. Det må bero på hvor saklig og nødvendig opplysningen er.

Det rettsikkerhetsmessige problemet er altså knyttet til informasjonsverdien av de opplysninger som blir innhentet. De rettsikkerhetsmessige problemene forsterkes ved at departementet foreslår at slike opplysninger kan innhentes uten at asylsøkeren er garantert et nytt intervju eller annen grundig kontradiksjon *før* avgjørelse fattes. Dette vil være i strid med utlendingsloven § 33.

Den forholdsmessighetsbetraktning som departementet har foretatt anses derfor som for snevert anlagt og lite egnet til å adressere de sider ved forslaget som innebærer det største rettsikkerhetsproblemet.

Forslag til ny forskrift § 17-7 a) og b)

1. Måten opplysningene kan nedtegnes og formidles av ansatte ved mottakene

Kriterier for måten opplysningene kan nedtegnes og formidles samsvarer dårlig med det grunnleggende utgangspunkt at forslaget kun gjelder eksisterende opplysninger.

Det er en klar forutsetning at forslaget ikke skal innebære noen innhenting av nye opplysninger eller undersøkelser. Advokatforeningen vil bemerke at denne begrensning lett kan utvannes ved at utlendingsforvaltningen kan ringe mottakspersonell og snakke om emnet. Dette kan fort lede til at det kommer mer informasjon fra mottaket, hvilket innebærer at det i realiteten innhentes nye opplysninger.

Departementets forslag er derimot ikke begrenset til opplysninger som allerede er nedtegnet. Også opplysninger som den ansatte mener å huske eller vite om kan videreformidles, selv om de ikke er nedtegnet.

Advokatforeningen anser at dette er det klart mest bekymringsfulle ved departementets forslag.

For det første fordi en må stille spørsmål ved påliteligheten av informasjon som hentes fra hukommelsen og som ikke er nedtegnet. Det er alminnelig kunnskap at vår hukommelse raskt blir mindre pålitelig jo lenger tid som går fra observasjon til nedtegnelse.

Departementets forslag legger opp til at ansatte kan føle seg presset til å huske mer enn det han eller hun reelt husker, eller at det oppstår spekulering i de observasjonene som har funnet sted.

Dernest så må det antas at ikke-nedtegnet informasjon i utgangspunktet er å anse som mindre

viktig enn den som faktisk blir nedtegnet i journalen.

For det tredje så bryter departementets forslag her med all annen forvaltningspraksis det offentlige har for innsamling av personopplysninger. I barnevern, i sosialtjeneste og NAV er det nedtegnelse i journal som avgrenser mulighetene til videreformidling av opplysninger. Det fremstår derfor som svært uklart hvorfor utlendingsmyndighetene her foreslår en annen ordningen enn det som ellers er vanlig praksis. Når det i tillegg er slik at de som journalfører i barnvern, sosialtjeneste osv. har opplæring og særlige faglige forutsetninger for å føre journal, mens dette *ikke* er tilfelle for ansatte ved mottakene, fremstår det som særlig betenkelig at det foreslås et så markant avvik fra vanlige måter for det offentlige å føre journal på.

På samme måte innebærer også forslaget om at utlendingsmyndighetene uformelt kan innhente informasjon ved å ha en samtale med ansatte ved personlig oppmøte eller per telefon et markant avvik fra videreformidling av personopplysninger som loven forutsetter kun skal omfatte "eksisterende informasjon." Dette gjelder også forslaget om at den ansattes identitet ikke skal kunne behøves opplyses, men at mottaksleder skal kunne stå som avsender av informasjonen. Dette innebærer *i realiteten* at det kan varsles anonymt, noe som forslaget sier at ikke skal kunne være mulig.

Advokatforeningen anser derfor at forslaget må begrenses til allerede nedtegnet informasjon, at utlendingsmyndighetene ikke kan inngå i samtaler med den ansatte eller at informasjonen presenteres anonymt ved at mottaksleder står som avsender.

2. Informasjonen som gis asylsøkeren

Advokatforeningen etterlyser en nærmere presisering av hvilken informasjon som vil bli gitt beboerne og hvorledes dette gjøres.

Advokatforening anser det som nødvendig at dersom mottak skal gis anledning til å registrere og på forespørsel eller av eget tiltak videreformidle de nevnte type opplysninger, så må beboerne gis konkret informasjon. Det må gis informasjon om at mottaket kan registrere nasjonalitet og alder, hvem beboeren omgås på mottaket, hvilke språk beboeren snakker til daglig osv. Dernest anser Advokatforeningen at beboerne må informeres om hvorledes utlendingsmyndighetene benytter informasjonen.

III Kontradiksjon

Advokatforeningen savner en vurdering av om mulighet for kontradiksjon er ivaretatt.

Dette gjelder for det første de betenkeligheter som gjelder ved departementets ønske om å innhente ikke-nedtegnet informasjon, informasjon fra samtale med ansatte og anonym informasjon ved at den oversendes av mottaksleder.

Dersom forslaget begrenses til kun å gjelde nedtegnet informasjon så er kontradiksjonen for dårlig ivaretatt ved at asylsøkeren ikke gis mulighet til å imøtegå det som fremlegges og

utlendingsmyndighetenes vurdering av å la dette telle i hans eller hennes disfavør. Lovforslaget bør derfor medføre en plikt for utlendingsforvaltningen til å varsle asylsøkeren om informasjonen og gi anledning til kommentarer eller nytt intervju.

IV Journalføring hos utlendingsmyndighetene

Advokatforeningen etterlyser en beskrivelse av hvorledes utlendingsmyndighetene skal journalføre opplysningene. Det er uklart om journalnotater eller referater fra samtaler skal journalføres under sakens "null" dokumenter eller annet sted. Utlendingsmyndighetene har beklageligvis en praksis der "null" dokumenter ikke oversendes, og dersom opplysningene legges i denne delen av saksmappen er det sannsynlig at asylsøkeren ikke gjøres klar over dem.

Slik forslaget er beskrevet synes det å legges opp til at asylsøkeren først gjøres kjent med dem dersom han eller hun aktivt ber om innsyn og spesifiserer innsynsbegjæringen til å gjelde denne type dokumenter.

Advokatforeningen kan ikke støtte et forslag der denne type dokumenter ikke umiddelbart oversendes asylsøkeren eller dennes advokat-

V Vilkårene i Datatilsynets konsesjon - særlig om krav til informasjon

Advokatforeningen etterlyser en vurdering av om de foreslåtte regelendringer er i tråd med de vilkår som Datatilsynet har gitt for at UDI kan behandle personopplysninger.

Det fremgår klart av konsesjonen at ansatte ved mottak bare kan innhente, registrere og behandle personopplysninger som er direkte relatert til den ansattes konkrete arbeidsoppgaver.

Så vidt det er mulig å forstå av høringsbrevet foreslås det ikke at mottaksansatte skal pålegges som en del av sine arbeidsoppgaver å innhente, registrere og behandle opplysninger om nasjonalitet til omgangskrets, hvem som kommer på besøk, hvordan barn leker osv. Det følger av forslaget at det kun er de opplysninger som allerede er registrert som kan utleveres. At ansatte har en slik konkret arbeidsoppgave synes imidlertid til å ligge som en forutsetning i Datatilsynets konsesjon.

Det fremgår videre av vilkårene til Datatilsynets konsesjon at innsamlingene av opplysninger bare kan samles inn når de nødvendige kravene oppstilt i personopplysningslova § 9 er ivaretatt, jf § 8. Det sentrale her er at innsamlingen kan kreve at det finnes hjemmel i lov for registrering. Dette forslaget angår kun retten til å videreformidle opplysninger. Advokatforeningen etterlyser en redegjørelse av om det eksisterer de nødvendige hjemler til å registrere opplysningene i utgangspunktet.

Dersom slike arbeidsoppgaver skal gis de ansatte eller dersom en lovhjemmel må innføres, følger det at mottaket må gi informasjon til beboerne om at også denne type opplysninger skal registreres. Forslaget synes ikke å ivareta at denne informasjon må være helt konkret samt at det

opplyses på hvilken måte informasjonen kan benyttes.

VI Artikkel 8 er ikke vurdert

Advokatforeningen etterlyser en vurdering av om forslaget er i tråd med EMK Artikkel 8. Forutsatt at de nødvendige lovhjemler kommer på plass, synes denne måten å registrere opplysninger om de som bor på mottak å fremstå som uforholdsmessig. Beboerne skal gjøres klar over at ansatte ved det som skal fungere som deres hjem (forutsetningsvis) kan registrere alle typer opplysninger om deres sosiale liv.

En slik hverdag for beboerne fremstår som et potensielt inngrepen i privatsfæren som krever en nøye utredning i forhold til Artikkel 8, da de opplysninger som kan registreres, måten det gjøres på og måten de kan brukes på åpner for en rekke spekulasjoner og fortolkninger som individet vanskelig kan forholde seg rasjonelt til.

VII Ingen vurdering av sosiale virkninger

Advokatforeningen stiller til sist spørsmål ved de mulige virkninger dette lovforslaget kan få for samfunnet.

Det er grunn til å tro at innføring av en slik informasjonsplikt og -rett kan medføre at flere asylsøkere vil ta bolig andre steder enn på mottak. Flere av disse kan oppleve en utrygghet som er forståelig, fordi myndighetene har gitt seg selv muligheten til å innsamle informasjon på en måte som det er god grunn til å mene ikke har saklig sammenheng med vurderingen av asylsaken.

Det antas at det ikke kan være en heldig utvikling dersom en slik rett og plikt til informasjonsinnhenting fra mottakene vil føre til at flere benytter seg av andre botilbud.

VIII Oppsummering

Advokatforeningen imøteser at det nå gis en klargjøring av hvilke regler for taushetsplikt som gjelder om asylsøkere for ansatte ved mottaks- og omsorgssentre.

Advokatforeningen støtter i utgangspunktet forslag som kan sikre en best mulig opplysning av asylsakers faktiske sider, da dette helt klart vil være med på å styrke asylinstituttets anseelse.

Advokatforeningen imøteser også at taushetspliktsreglene for mottak med offentlig og privat drift harmoniseres.

Likevel kan Advokatforeningen bare i svært begrenset grad støtte det regelforslag som er fremlagt. Med unntak av forslag om en rett og plikt for ansatte ved mottak til å gi dokumenterte opplysninger om bruk av ulike identiteter, anser Advokatforeningen at det er for dårlig sammenheng mellom det som foreslås og det som søkes oppnådd. Kriterier for måten opplysningene kan nedtegnes og formidles samsvarer dårlig med det grunnleggende

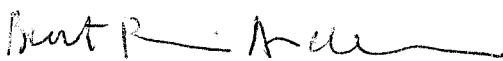
utgangspunkt at forslaget kun gjelder eksisterende opplysninger. Mulighet for kontradiksjon er for dårlig ivaretatt. Og det er en iboende svakhet ved en eventuell informasjonsstrøm fra mottakspersonell til utlendingsforvaltningen ved at mottakspersonellet normalt ikke behersker det språk som asylsøkeren har. Asylsøkerens rettssikkerhet er derfor ikke ivaretatt. Det er også prinsipielt betenkelig at asylsøkere skal være gjenstand for observasjon i det som midlertidig fungerer som deres bolig.

Det stilles spørsmål ved om de gjeldene regler og praksis som beskrives om taushetsplikten ved privat driftede mottak er i tråd med de vilkår for konsesjonsfritak Datatilsynet har gitt for at UDI kan behandle personopplysninger.

Til sist savnes det en vurdering av effekten dette lovforslaget kan få på samfunnet dersom asylsøkere på bakgrunn av mottaks manglende taushetsplikt i større grad velger å bosette seg privat.

Advokatforeningen vil oppfordre departementet til å fremme forslag om en mer målrettet ressursbruk for å sikre saksopplysningen. Når det gjelder utfordringen det kan være å vurdere en asylsøkers alder (uten identitetsdokumenter), er det i dag store svakheter ved gjeldende alderstester. Advokatforeningen mener derfor at en ressursbruk rettet mot kognitiv testing av alder vil være mer hensiktsmessig. Det skisserte forslag, som innebærer at ufaglært mottakspersonell skal synse om en asylsøkers alder, bidrar ikke til saksopplysningen.

Vennlig hilsen

Berit Reiss-Andersen
leder

Merete Smith
generalsekretær